

meddela föreskrifter, lämpliga för hvarje särskildt tillfälle i mån af bankens tillgångar, af trafikens och industrins behof. Vi hafva dessutom redan så betydliga industriela anstalter, att deras tillverkningar uppgå ända till 2 000 000 mark årligen. För en sådan rörelse synes det föreslagna belopp vara ganska ringa, isynnerhet som här i denna punkt är sagdt, att dervid skall sammanräknas personens egenskaper såsom trassent, endossent och acceptant. Skulle detta gälla endast som acceptant, så kunde beloppet möjligen anses i någon mån vara tillfredsställande. Men då beloppet, för hvilket en och samma person står i banken såsom trassent, endossent och acceptant skall samman-
 10 slås, så anser jag beloppet allt för ringa. För det andra ber jag att likaså få uttala ett tvifvelsmål, huruvida det är lämpligt att de blifvande bankfullmäktige åläggas att utarbete förslag till ett fullständigt reglemente för banken, för att sedan ständernas granskning underkastas. Ett sådant nytt reglemente, liksom hvarje förändring i bankens nuvarande reglemente, kommer att blifva beroende af Hans Majestäts nådiga bifall. Skulle bankfullmäktige utarbete ett nytt reglemente och framlägga det för ständerna, är att förutse, att Hans Majestät inhemtar senatens mening derom, der olika åsikter i många punkter kunde
 20 uppstå. Det föreslagna sättet att förfara vore i min tanke ett sätt att fördröja reglementets slutliga antagande. Jag skulle derföre anse det lämpligare, om bankfullmäktige visserligen erhöle uppdraget att utarbete ett förslag till nytt reglemente, men för att dermed ingå till Hans Majestät och anhålla om nådig proposition i ämnet, hvarigenom ett fastställande af detsamma lättare kunde åstadkommas, då de olika åsikterna under tiden kunde stadga sig, ömsesidigt kommuniseras och kanske jemkas.

30

72 YTTRANDE VID LANTDAGEN 27.IV 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr Snellman: Jag anhåller att få förena mig med de talare, som yrkat på afslag å presteståndets framställning rörande begge punkterna, och vill blott tillägga att hvad som blifvit anfördt såsom skäl för afslag å första punkten, också utgör skäl till afslag å den andra, ty sålänge den evangelisk-lutherska kyrkan har sin nuvarande ställning af statskyrka, finnes utom densamma ej tillflykt för någon. Det är omöjligt för någon
 40 dissenterande församling att uppstå, emedan vi, såsom Irländarne, äro förbundna, förpligtade att underhålla kyrka och presterskap i statskyrkan. Derföre är, enligt min tanke, också all kyrkotukt, som går utöfver förmaning och lära, endast ett obehörigt samvetstvång, ett tvång på den medborgerliga friheten och jag beklagar att så mycket redan blifvit medgifvet utöfver hvad den kejsrerliga propositionen innehåller.

50

73 YTTRANDEN VID LANTDAGEN 30.IV, 1. & 3.V 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr Snellman: Det är högeligen att beklaga att utskottet i en fråga, sådan som denna, icke kunnat förena sig om en åsigt, i en fråga der, såsom man vet, tankarne inom landet och, såsom man kan förmoda

och redan äfven visat sig, inom stånden äro så olika. Att företaga först det ena och sedan det andra af de i utskottets betänkande föreslagna alternativerna till diskussion, lärer icke kunna komma i fråga, hvarföre jag vördsamt skulle hemställa, om icke ridderskapet och adeln först ville besluta sig för, hvilketdera alternativet skall läggas till grund för diskussionen. Enligt min åsigt är det senare alternativet i utskottets betänkande i alla afseenden att föredraga. Den princip, hvarpå detta förslag öfverhufvud är bygd, har så stor företräde framför den, som ligger till grund för nuvarande lagstiftning, hvilken också är bibehållen uti första alternativet, att man icke bör kunna tveka i valet. Man bör 10
nemligen, enligt min mening, högeligen betänka det att denna lagstiftning har till föremål icke blott att förskaffa staten en inkomst eller att bereda tillgångar för det ändamål ständerna med Hans Majestäts bifall anse böra landet till bästa vinnas, jag säger, man bör icke blott fästa afseende derpå, utan ock komma ihåg, att ständerna vid senaste landtdag enhälligt nog voro af den åsigt, att äfven konsumtionen af bränvin bör inskränkas. Håller man sig strängt till den princip, som i senare alternativet är följd, att nemligen göra bränvinsbränningen till en fabriksnäring, lika fri som öfriga fabriksindustrier, lemna man helt 20
och hållet den senare principen ur sigte. Jag vill icke påstå att detta i det föreliggande förslaget till en del har skett. Jag tror att der finnas åtskilliga bestämmningar, isynnerhet två, som kunde tåla en revision, men öfverhufvud har, såsom jag redan haft äran nämna, detta förslaget för sig att så mycket möjligt är och enligt min tanke skäligen närma bränvinsbränningen till öfriga fabriksindustrier. Genom antagandet af detta alternativ, skulle man undvika bränvinsbränningsrättighetens utbudande på auktion och de dermed förknippade vilkoren, hvilka nu i så hög grad lägga hinder i vägen för bränvinsfabrikationen, hvaremot tillverkningen komme att ske på grund af vanliga privilegier. Detta 30
förslag leder också kanske mera än det förra alternativet till vinnande af det för alla önskvärda ändamålet att, om icke helt och hållet utrota lönbränningen och bränvinets insmugling, likväl så mycket som möjligt minska dessa olofliga näringar.

Herr Snellman fortsatte: Enligt min tanke bör man icke låta alltförmycket skrämma sig af de närvarande förhållandena, med lönbränningen isynnerhet, ty det har varit att förutse att under de första åren efter husbehofsbränningens afskaffande den olagliga tillverkningen skulle i mer eller mindre grad ökas. Likväl bör ingen ekonomisk lagstiftning vara sådan att den genom höga premier leder till olagligheter, och 40
derföre bör också det förslag till sådan lagstiftning ega företräde, som erbjuder de minsta lockelser dertill. Vördsammast får jag, på nu i korthet anförda skäl, hemställa, att ridderskapet och adeln måtte, förrän någon speciel diskussion kommer i fråga, afgöra hvilketdera alternativet, det förra eller senare, ridderskapet och adeln ville sluta sig till, och får jag för min del förorda att det senare alternativet måtte vinna ridderskapets och adelns bifall till sina grunder, ehuru icke till alla sina speciela bestämmningar, hvarom naturligtvis speciel diskussion uppkommer, då ändringar i de särskilda punkterna kunna föreslås.

Herr Snellman: Då jag tog mig friheten ödmjukast förorda att det senare alternativet af ridderskapet och adeln skulle läggas till grund för 50
diskussionen, skedde det endast och allenast med afseende å den grund för bränvinsbränningsrättigheters beviljande, som detta förslag innehåller. Det företräde som, enligt min tanke, detta förslag i nämnda afseende har, består deri att 1:o rättigheten skulle medgifvas utan auktion endast på grund af privilegier, 2:o att det lemna tillverkarene

fritt att välja tiden inom den föreslagna terminen af sju månader, 3:o att skatten är låg och 4:o att den kan höjas. Alla dessa fördelar saknar det förra alternativet. Det har redan visat sig att fabrikanterna icke åtagit sig bränningen för tio år eller närmare att de icke velat antaga sig densamma för längre tid än ett år, men å andra sidan att de icke ingått på *endast* ett år, hvilket är ganska naturligt. Derföre skulle jag tro att alla de, som för närvarande innehafva rättighet att tillverka bränvin, hafva betingat sig att, om de anse för sig förmonligt och lämpligt, få fortsätta med tillverkningen utöfver den tid, för hvilken de närmast ha inropat bränningsrättigheten. Och under sådana förhållanden skulle det alltid bli omöjligt att höja skatten. Om det också kunde medföra svårighet att sänka densamma, emedan de nuvarande innehafvarene af bränningsrättighet komme att vidkännas förluster vid en större konkurrens, så vore det dock lättare att ersätta denna förlust, om, då tiden för tillverkningen bestämmes, intet utsättande af maximum för tillverkningen skulle ega rum. Jag förstår verkligen icke hvarföre ett maximum af 100 000 kannor skall stadgas; derföre finnes, enligt min tanke, icke något skäl. Det finnes upptaget i begge förslagen, men kunde helt och hållet bortlemnas. Skulle det bortlemnas och de nuvarande egarene af bränningsrättighet tillåtas att bränna huru mycket de kunna under den föreslagna tiden af sju månader, så är jag öfvertygad om att inga anspråk på ersättning från deras sida skulle göras och derföre också alla betänkligheter i det afseendet kunna förfalla. Hvad det beträffar att det senare alternativet skulle leda till större konsumtion af bränvin än det förra, så tror jag detta föga vara att förmoda, om man nemligen tager i beräkning den olagliga konsumtionen, som alltid måste uppstå i jembredd med den lagliga ju högre skatten är och ju flera inskränkande vilkor den lagliga tillverkningen åläggas. Dessutom innehåller också det senare förslaget den bestämning, att brännerier icke få anläggas i landskommuner utan kommunernas tillstånd. För öfrigt skulle genom att detta förslag lägges till grund för diskussionen, hufvudsakligen med afseende å den grund för beviljande af tillverkningsrättighet, som i detta förslag omfattas, sådant icke hindra ridderskapet och adeln att med afseende å tillverkningsbeloppet göra en ändring i det syfte, att icke alltför små fabriker kunde uppstå, så att spridningen af bränvin i landet icke skulle blifva alltför stor. Mycket mindre skulle ridderskapet och adeln genom att lägga detta förslag till grund för diskussionen hafva antagit hvad det innehåller om utminuter- ing; ehuru jag för min del visserligen anser en skatt, lagd på utminuter- 40 ing, vara en ytterligare fördel, som bidrage till att hämma lönbränning derigenom att den i möjligaste måtto skulle förhindra olaglig försäljning af bränvin. Allra minst skulle ståndet derigenom hafva förbundit sig att godkänna hvad förslaget innehåller om utskänkningen. Önskvärdt synes mig att nu gällande stadganden om bränning, försäljning och utskänkning på landet må bibehållas, men det skulle naturligtvis förblifva en öppen fråga, om förslaget i dessa delar kan af ridderskapet och adeln godkännas eller icke. Med ett ord jag skulle för min odmjuka del hemställa att det senare förslaget i utskottets betänkande skulle läggas till grund för diskussionen, med afseende å grunden för bränningsrättighetens medgifvande, derigenom 50 ståndet dock icke på något vis hade bundit sitt omdöme öfver förslaget i öfrigt.

Herr Snellman: Jag hade äran nämna om den fördel som senare alternativet erbjuder derigenom att bränvinsskatten kan höjas. Det är väl sant att densamma i förra alternativet är bestämd högre än i senare,

der den är föreslagen till sextio penni för kannan, men så snart den utbjudes på auktion, blir det omöjligt att höja den. Hvar och en som inropar rättigheter på auktion förbehåller sig äfven att, om han så önskar, få tillverka bränvin under hela förloppet af de nästföljande tio åren och går naturligtvis icke från den skatt, för hvilken rättigheten att bränna blifvit honom beviljad. Det är i detta afseende som enligt min tanke det förra alternativet, liksom den nuvarande lagstiftningen i ämnet, lider af en stor brist, emedan tillverkningen icke medgifves och bedrifves på samma väg och i samma ordning, som all fabrikation i öfrigt privilegieras eller beviljas, utan rättigheten inropas på auktion, så att den anmärkta möjligheten enligt förra alternativet att nedsätta skatten utesluter möjligheten enligt det förra att, efter hvad omständigheterna kräfva, förhöja skatten, om det visar sig att tillverkningen blir alltför stor.

10

Herr Snellman: Jag föreställer mig att det icke var utskottets mening att i den blifvande tilläggsförfattningen paragraferna precis skulle få den lydelse de hafva här i betänkandet, hvarföre utskottet äfven föreslagit att, i händelse ständerna gå in på att sammanfatta de beslut, i hvilka de stanna, uti en särskild författning, utskottet skulle få sig ärendet återremitteradt för att ställa beslutet i form af författning.

20

Herr Snellman anhöll härå om ordet och yttrade: Jag ber att få reservera mig emot omröstningen i det formela, ty det kan hända att, då fråga derom uppstår, pluraliteten är emot någon skatt på utskänkingen, och då blir det svårt att enligt det nu fattade beslutet få någon annan skatt i stället.

(I. V 1867)

Herr Snellman: Det är väl ledsamt att väcka nya förslag, då åsigterna i öfrigt äro så mycket varierande; men jag skulle tro att utskottets resonnement beträffande motiverna för dess förslag i denna § icke är riktigt. Förhöjningen motiveras sålunda, att utskottet ansett en alltför stor konsumtion kunna tillbakahållas derigenom, att beskattningen efterhand skulle förhöjas. Jag kan icke öfvertyga mig derom, att genom en förhöjning af 10 eller 15 penni per kannan, konsumtionen ens i någon grad skulle inskränkas, ty att betala 10 penni mera för kannan kan ej inverka på konsumtionen, om ej möjligen vid varans användande eller för fabrikernas behof. Jag skulle likväl anse att en förhöjning borde kunna ske inom förloppet af tio år eller, räknadt ifrån denna tid, förloppet af åtta år, emedan det är antagligt att, då bränvinsfabriker hinna ordnas och uppstå i alla delar af landet, med den ursprungliga skatt af 60 penni per kannan, som ridderskapet och adeln ansett såsom den riktiga, lönbrännerierna skola efterhand så aftaga, att ingen fara finnes för skattens förhöjande med någon liten summa. Denna förhöjning anser jag, såsom jag haft äran nämna, ej påkallad och icke af någon betydelse för minskande af konsumtionen; hvaremot skattens förhöjning väl blir af betydelse i och för anskaffande af medel till de af ständerna beslutna anslag. Stadgas det dock så bestämdt som här, att skatten först vid ett tillverkningsbelopp af 4 300 000 kannor skall få förhöjas, och sedan ytterligare förhöjning ega rum, när tillverkningen uppgår till 6 000 000 kannor, så tror jag att det kommer att dröja mycket länge, innan någon förhöjning alls kan komma i fråga. Jag förstår också ej, hvartill detta noggranna reglementerande tjenar. Jag skulle tro att representationen kan hafva det förtroende för styrelsen, att styrelsen ej skall genom ett alltför hastigt höjande af skatten verka derhän, att lönbränning eller smuggling kommer att ega rum eller tilltaga, och skulle derföre, i händelse mitt ödmjuka förslag vinner

30

40

50

understöd, vördsamt hemställa, om ej ridderskapet och adeln kunde besluta att åt styrelsen öfverlemna att, när så lämpligt synes och när sådant utan fara för lönbränningen och smuggeriets konkurrens med den lagliga tillverkningen kan ske, höja skatten efter pröfning till 1 mark, hvilket utskottet ansett för det högsta belopp.

Herr Snellman: Det kan väl vara likgiltigt, hvilka motiverna äro för ett stadgande, hufvudsaken blir sjelfva stadgandets lydelse. Jag ber blott att få anmärka att, då man sagt, att det af utskottet gjorda förslaget afsett att minska bränvinsproduktionen, ehuru det stadgande, som är i fråga, angående förhöjning af skatten med 10 eller 15 penni per 10 kanna icke kan inverka på konsumtionen, sådant är ett resonnement, som icke är berättigadt; ty minskas ej konsumtionen, så minskas ej heller produktionen. Är icke produktionen tillräcklig för konsumtionen, så finnes det nog dem, som sörja för produktionen. Mitt ödmjuka förslag har endast afsett främjandet af landtdagens tidigare beslut. Det låter icke tänka sig, att styrelsen i denna fråga skulle hafva något annat intresse. Man kan väl säga, att för en styrelse är det alltid angenämt att hafva rika tillgångar på statsmedel och kunna använda dem till landets bästa; men dessa anslag tillfalla icke statskassan, de utgå för särskilda 20 bestämda ändamål; de lemna styrelsen icke den minsta lättnad med afseende å dess svåra bekymmer för statsmedlens tillräcklighet, hvori de senaste tidsförhållandena hafva försatt oss. Jag har gjort förslaget derföre, att jag hyser den öfvertygelse att, då tillverkningen nu utgör 320 000 kannor, och man skall vänta på den tid då 4 300 000 kannor skola komma att tillverkas, kommer räntan att blifva mycket lång; och om ingen skattförhöjning dessförinnan sker, blir skatten ganska ringa och föga tillräcklig till bestridande af de anslag, hvilka senaste landtdag ansett för landet gagneliga och till hvilka Hans Majestät bifallit. Jag skulle tro, att redan vid ett tillverkningsbelopp af 2 000 000, 2 500 000 30 eller 3 000 000 kannor en förhöjning blir möjlig; och en förhöjning af 15 penni på 3 000 000 kannor skulle göra 450 000 mark. Med de ringa utsigter vi för närvarande hafva att komma till de anslag representationen ansett önskvärda, vore en sådan summa icke att förakta.

Herr Snellman: Emedan det förslag, jag tagit mig friheten väcka, vunnit så ringa understöd, anhåller jag att ridderskapet och adeln icke måtte med någon proposition med afseende derå besväras, utan ber att få återtaga detsamma.

Herr Snellman: När man resonnerar öfver en sak och betraktar densamma från den ena eller andra synpunkten, så blir detta resonnement mer eller mindre ensidigt; fäster man icke afseende på de allmänna grundsatserna, kan man aldrig komma till annat än falska slutsatser. Att anse bränvinsbränningen böra bero af oxars och kors behof, af en eller annan supares behof, är väl alldeles orimligt. Frågan är den: skall någon tid för fabrikationen bestämmas? Det finnes icke något förnuftigt skäl för fabrikationens försättande till Maj eller Juni eller någon annan månad, utan det förnuftiga är, att fabrikationen idkas, då det för fabrikanten faller sig lägligast. Jag anser det så mycket rättare att gifva fabrikationen all möjlig frihet, som, med afseende å de 40 åsigter hvilka i öfrigt gjort sig gällande, de påräknade inkomsterna enligt min tanke blifva ganska ringa. Det är föga antagligt, att tillverkningen i något fall skall under de närmaste fyra å fem åren kunna uppgå till 4 000 000 kannor. En skatt af 60 penni på 4 000 000 kannor utgör 2 400 000 mark. Hvad denna summa skall betyda i 50 förhållande till de anslag, hvartill ständerna beslutat, är ej mycket att tala om. En falsk föreställning tyckes gjort sig gällande, att nemligen

bränvinsskatten skall kunna uppgå till en mark kannan, emedan man, då man till grund för ståndets diskussion lagt utskottets senare alternativ, antagit att allt bränvin skall passera icke allenast fabriken, utan äfven utminuteringsfabriken. Detta är enligt min åsigt alldeles falskt; ty om fabrikanterna kan sälja sin vara 45 penni billigare än utskänkaren, så kommer hvar och en, som är i tillfälle dertill, att köpa varan af fabrikanterna, och inkomsten blir ganska ringa. Jag anser således, att i intet fall onödiga band böra sättas på fabrikationen; men då utskottet likväl, jag vet icke på hvilka grunder, föreslagit en tillverkningstid af sju månader, så får jag för min del biträda densamma och på det högsta förorda, att ridderskapet och adeln deri icke måtte vidtaga någon inskränkning.

Herr Snellman: Jag ber att få biträda den sista ärade talarens yttrande. Jag erkänner visserligen också, att det ej är principenligt att åt kommunerna öfverlemna en sådan makt, men jag anser dock att man i denna fråga bör hålla sig till hvad som lämpligt och möjligt är, och icke helt och hållet frångå synpunkten, att landets likasom styrelsens allmänna önskan under föregående landtdag var den att inskränka konsumtionen eller minska superiet. Hvad den senaste talaren anfört beträffande de stora fabrikanterna anser jag i annat afseende också gälla de små. Skulle man stanna vid utskottets förslag och tillåta tillverkning i så små partier som 5 000 kannor, och lemna fabrikanterna tillstånd att anlägga fabriker med så ringa tillverkning hvar som helst, så skulle landet få ett antal af flera hundra bränvinsfabriker, och då tror jag att kontrollen skulle komma att gälla fabrikanterna såsom utminuteringsställen, och till och med krogar; och man hade ungefär återkommit till husbehofsbränningen. Det är på dessa grunder jag förenar mig i utskottets förslag i detta afseende. Hvad åter angår det utelemnade utskottet föreslagit i nu gällande § 6, så anser jag detta icke välbetänkt, utan förenar mig i baron von Borns förslag, och förordar att stadgandet om bränneriers inrättande i Lappmarken blott inom Muonionniska församling, äfvensom stadgandet, att bränningsrättighet ej må upplåtas åt ledamot i landets styrelse, prokurator o. s. v., måtte i § intagas.

Herr Snellman: Jag tror att man i denna fråga öfverdrifvit lönbränningens betydelse i vårt land, en öfverdrift, som i så många afseenden gör sig gällande i dylika fall. Det är visserligen sant, så vidt jag kunnat inhemta, att lönbränning bedrifves kring hela landet; men så alltför många fall tror jag icke behöfva förekomma för att det skall sägas, att den är allmän. Om man tänker sig, att 1 000 000 kannor tillverkas på olaglig väg, och om man antager, att hvarje lönbränneri öfverhufvudtaget skulle producera 100 kannor, hvilket i de flesta lönbrännerier icke torde vara fallet, så skulle man få antaga, att 10 000 lönbrännerier varit i verksamhet. Detta är ej troligt; och med den kännedom jag har om förhållandet, på grund af de berättelser som ingått, tror jag mig kunna försäkra, att detta ingalunda är sanningsenligt. Det hade kunnat förutses, såsom mig synes, af hvem som helst, att det första året efter husbehofsbränningens afskaffande, lönbränning i mer eller mindre grad skulle komma att ega rum. Detta är dock något, som man kan hoppas att efterhand skall aftaga, i den mån som folket hinner öfvertyga sig derom, att lönbrännerierna genom ett öfverhandtagande superi ruinera församlingarne. Dessutom, om brännerier efterhand anläggas i alla landets städer, i somliga af dem flera, om man sålunda får en 50 à 60 brännerier, så tyckes detta vara ett ganska tillräckligt antal; och följderna blir att varan från bränneriet blir lätt tillgänglig på

alla orter inom landet. Det är ganska naturligt, att redan bristen på denna vara, omöjligheten att erhålla ens det minsta quantum, såsom fallet varit i de aflägsnare landsorterna i Kuopio, Uleåborgs och S:t Michels län, der intet bränneri finnes, utgjort en lockelse till lönbränning, endast för att befolkningen icke helt och hållet måtte sakna njutningen af bränvin. Skulle deremot det minsta beloppet, som i ett bränneri får brännas, i enlighet med utskottets förslag nedsättas till 5 000 kannor och full frihet lemnas att inrätta brännerier hvar som helst, så är det fullkomligt säkert, att dessa brännerier icke skola blifva annat än utminuteringsställen och krogar. Man tänke sig sådana ödemarks församlingar, som Kivijärvi och Juuga och dylika; hvem skall der kontrollera tillverkningen? Kontrollen blir der omöjlig. Jag anser således äfven ur denna synpunkt nödvändigt att lemna kommunerna rättighet att från sig afvärja bränvinet, om de så önska; och såsom jag haft äran anföra, är detta en billig koncession åt dem, hvilka hafva en innerlig önskan, att minska bränvinskonsumtionen, och jemväl en billig koncession åt flera landsorter, der konsumtionen är ganska ringa och der nykterheten ännu är allmän både ibland den besutna och obesutna allmogen. De skäl som blifvit anförda med afseende derå, att lönbränningen skulle aftaga i bränneriernas närhet, äro icke hållbara. Man har här hört anföras, att på två versts afstånd från brännerier lönbränning idkats; och i sådana händelser torde det vara svårt att stäfja lönbränningen, hvilket beslut man än här må fatta.

Herr Snellman: Här tyckes råda ett misstag i uppfattningen, ehuru jag anser att herr af Forselles redan upplyst om utskottets mening. När ett privilegium på tillverkning af bränvin utfärdas, utan att deri bestämmes något tillverkningsbelopp eller någon annan tidsbegränkning än tio år eller numera åtta år d. v. s. till den tidpunkt, som ständerna beslutat med afseende å författningens giltighet, så gäller här frågan: huru länge tillverkningen får fortfara, och huru mycket fabrikanten må få tillverka? Han får inom sju månader bränna, när och på hvilken tid han behagar, han får således anmäla sig till tillverkning för Januari, Oktober och April månader efter behag och då uppgifva, huru mycket han vill bränna om dagen; hvarföre det är fullkomligt nödigt, då här säges, att sådan anmälan skall ske 30 dagar förut hos länestyrelsen hvarje gång han vill sådan bränningsrättighet utöfva. Han anmäler dervid, att han önskar begagna sig af sin bränningsrättighet, att han önskar bränna 10 000 eller 20 000 kannor. Jag tror således, att de härvid gjorda anmärkningarne bero på ett misstag i uppfattningen. Utskottets förslag är fullkomligt riktigt, endast att något ansvar icke är stadgad för den fabrikant, som underlåter att begagna sig af sin rätt.

Herr Snellman: För min del skulle jag hålla för, att det, som i denna § stadgas om högsta och lägsta beloppet, är mindre lämpligt. Jag kan icke inse hvartill ett stadgande om högsta tillverkningsbeloppet vore behöfligt. Det kan ej på något vis lända landet till skada eller på något vis motverka något af de ändamål, regering och ständer med denna författning afsett, att brännerierna skulle få bränna huru mycket som helst. Då här likväl stadgas ett så högt belopp som 100 000 kannor, så vill jag ej enständigt yrka på någon ändring deri. Hvad åter angår minimibeloppet, så är det enligt min tanke ej lämpligt att i landet erhålles en större mängd brännerier, i hvilka endast 5 000 kannor bränvin tillverkas. Det kommer att hos oss göra all kontroll svår, ja omöjlig. Tänker man sig, att 3 000 000 kannor skola tillverkas i sådana brännerier, med endast 5 000 kannors tillverkningsbelopp, så skulle man hafva 600 brännerier. Att kontrollera dessa brännerier, spridda på

olika orter, tror jag blifva omöjligt. Det är visserligen något vunnet derigenom, att, såsom ridderskapet och adeln beslutat, brännerier ej få inrättas på landet utan kommunernas medgifvande, men den goda verkan af detta beslut försvåras genom det föreslagna tillägget, att minst hälften af röstetalet i kommunerna skulle erfordras för giltigheten af kommunens vägran på fabrikantens anhållan. Jag hade ansett det mera öfverensstämmande med ridderskapets och adelns tidigare beslut att tvärtom stadga, att för bifall till bränneris anläggande skulle minst erfordras hälften af kommunens röstetal, emedan det är svårt att åstadkomma ett så stort antal af röster. Men då sålunda beslutats, så anser jag vådligt att bestämma minimibeloppet så lågt, som här är föreslaget, nemligen till 5 000 kannor. Man har sökt öfvertyga mig derom, att då stadgandet, att tillverkningen på ett dygn ej får understiga 150 kannor, kvarstår, det skall blifva omöjligt med afseende på anläggningskostnaden att inrätta brännerier för en tillverkning af 5 000 kannor. Jag vill ej betvifla den sakkännedom, som ligger till grund för denna uppfattning, men då det också i detta afseende ej blir nödigt att medgifva ett så ringa belopp som 5 000 kannor, så får jag värdsamt hemställa, att ridderskapet och adeln ville, med ändring af utskottets förslag, stadga ett minimibelopp af 10 000 kannor i stället för 5 000. 10

Herr Snellman: Om någon i denna ärade församling förut skulle hyst den öfvertygelsen, att det för landet skulle vara af gagn att erhålla brännerier med litet tillverkningsbelopp, torde denna öfvertygelse hafva rubbats af utsigten att erhålla sådana till hundradetal, såsom det framgår ur den försiggångna diskussionen, då man yrkat att det dagliga tillverkningsbeloppet borde nedsättas så lågt, att brännerier skulle i hvarje församling kunna inrättas – kommunalabrännerier för kommunens räkning. Vi vore då helt och hållet återkomna till husbehofsbränningen. Detta förslag innehåller nemligen, att det skulle bero på kommunerna att jemväl tillåta eller vägra utminuterung inom sina områden. Är det engång kommunerna, som bränna, så är det otvifvelaktigt, att de äfven skola tillåta utskänkning och krogrörelse. Det är precis samma förhållande som hittills existerat, och som gjort husbehofsbränningen så kär. Den besutna delen af allmogen har förtjenat på husbehofsbränningen genom att låta den obesutna och fattiga delen af befolkningen suppa upp det tillverkade bränvinet, förmått den på hvarjehanda vägar att emottaga bränvin såsom arbetslega. Bränvinet har vanligen utgjort aflöningen såväl för den på år städslade löntagaren, som för dagsverkare. En återgång till hvar som härtill egt rum, en återgång till sagda förfarande, genom att inträtta kommunala brännerier och föranstalta om utskänkning inom församlingarne, vid hvilken brännerierna skulle hafva sitt intresse, skulle jag på det högsta beklaga. Jag får således med än mera skäl än förut värdsamt föreslå att ridderskapet och adeln måtte såsom minimitillverkningsbelopp antaga 10 000 kannor åtminstone ej mera. Det är visserligen också af vigt att det dagliga tillverkningsbeloppet är högt tilltaget; men det är ännu viktigare att den totala tillverkningen icke bestämmes för låg, isynnerhet om man väntar att Hans Majestät skall finna skäl att nedsätta det dagliga beloppet under 150 kannor. Jag förenar mig i detta förslag att öfverlemna åt styrelsen att medgifva en laglig tillverkning under 150 kannor, om så skulle befinnas nödigt, ehuru jag icke tror att detta blir fallet. 30

Herr Snellman: Såvidt jag kunnat förstå, har meningen varit, att en säkerhet blott för 5 000 kannor skulle anses tillräcklig, ehuru det minsta tillverkningsbeloppet är 10 000 kannor. Jag anser dock att 40

ordalagen borde ändras derhän, att det skulle heta »säkerhet för ett tillverkningsbelopp af 5 000 kannor».

(3. V 1867)

Herr Snellman: Jag ber ödmjukast få anmärka att uttrycket: »utgår ur statsverket andel» är litet tvetydigt. Ty statsverkets andel består blott i ersättningen för det gamla bränvinsarrendet. Lämpligast vore att de nämnda orden helt och hållet finge utgå och endast § 3 åberopades, emedan det torde få antagas för gifvet, att anslaget för bestridandet af bränvinsredskapens inlösen, liksom medlen för kontrollen, utan vidare skola utgå från bränvinsskatten.

Herr Snellman: Jag skulle tro att svårigheter komma att möta upptagandet af ett lån för ändamålet. Likväl kan det vara väl, om detta medgifvande af ständerna kvarstår, men jag har trott mig böra afgifva den upplysning att, enligt min öfvertygelse, så snart man endast har säkerhet för att ett så betydligt belopp af bränvinsskatten inom ett eller halftannan år kommer att inflyta, att dermed inlösen af bränvinsredskapen kan bestridas, utan tvifvel af statsmedlen också skall finnas så tillräckligt, att statsverket kan gå i förskott för inlösen, i händelse Hans Majestät dertill bifaller. Det är endast den fullkomliga osäkerheten om huru många år det blefve nödvändigt att vänta uppå ersättningen, som hittills förhindrat ett sådant förskotts utgifvande under den knappa ställning, hvori statsverket i följd af stora utomordentliga utgifter för närvarande varit.

74 YTTRANDE VID LANTDAGEN 4. V 1867

Protokoll fördrt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr Snellman: Jag anser mig visserligen ej böra tala emot hvad propositionen i detta afseende föreslår, men då det blifvit fråga om en ändring i hvad utskottet i detta syfte föreslagit, så ber jag att få ridderskapets och adelns bepröfvande öfverlemna, om det skall blifva för statsverket möjligt att bestrida alla de kostnader, som en ändring i rättegångsväsendet kan påkalla. Det synes vara allmänt erkänt att, om lagmansrätterna indrags, målens antal i hofrätterna kommer att betydligt ökas. Det blir således en nödvändig följd deraf, då hofrätterna redan nu äro öfverlastade med en sådan mängd af ärenden, att de icke alla kunnat handläggas, utan att ett större antal ledamöter blifvit adjungerade och delvis, såsom vid Åbo hofrätt, en ny division formerad, att antingen hofrätternas antal ökas eller antalet af ledamöterna vid desamma. För det närvarande är äfven ledamöternas vid hofrätterna aflöning högst otillräcklig. En anvisning af Hans Majestät till kejsrerliga senaten föreligger äfven i det syfte, att ett förslag till ökadt anslag för hofrättsledamöterna bör göras, så snart statsverkets tillgångar sådant medgifva, då de yngre ledamöterna vid hofrätterna äfven borde erhålla en högre aflöning än den som för närvarande är dem tillagd. I nästa momentet af detta betänkande förekommer äfven ett yttrande derhän, att den minskning som uppstår i domarenes på landet inkomster skulle genom statens medel ersättas. Den nådiga propositionen innehåller i detta fall en uppmaning till ständerna att vara betänkta på medel, hvarigenom detta kunde åvägabringas. Utskottet har tagit det helt enkelt sålunda att ersättning af statens medel skall utgå. Utskottet har föreslagit längre fram i sitt betänkande att tvister angående kronohemman skulle öfvergå till häradsrätterna. Dessa